

Yeni-Az rbycan.- 2023.- 5 aprel.- S.8.

23 il yaşadı...

Son əsərini xəstəxana divarına yazdı

23 il ömür sürməsinə baxmayaraq milli musiqi sənətində silinməz iz qoymuş Asəf Zeynallının 114 illiyidir. O, milli ro-

mans, piano və simfonik musiqinin banisi olmaqla yanaşı, “Uşaq süitəsi” əsəri ilə ilk dəfə Azərbaycan musiqi tarixində uşaq musiqisi repartuarının əsasını qoyub.

1909-cu ildə Dərbənddə anadan olan Asəf Bakı Musiqi Texnikumunun truba, violonçel, fortepiano siniflərində təhsil alıb. “Truba üçün pyes”ini 14 yaşında texnikumda ifa edib. 1931-ci ildə Azərbaycan Dövlət Konservatoriyasının bəstəkarlıq şöbəsində, Üzeyir Hacıbəyovun sinfini bitirib. A.Zeynallı Azərbaycan Dövlət Konservatoriyasında professional bəstəkarlıq təhsili almış ilk bəstəkarımızdır. 1929-1931 illərdə türk (Azərbaycan) fəhlə teatrında musiqi bölməsinin müdiri və Azərbaycan proletar musiqiçiləri birliyinin sədri işləyib. Tanınmış bəstəkarlarımızdan Tofiq Quliyev və Qara Qarayev bir müddət onun tələbələri olublar.

“Bu günün işini sabaha

saxlama”dı

16 yaşından müntəzəm yaradıcılığa başlayan bəstəkar geri-yə qalan 7 illik ömrünə xarüqələr sığdırmağı bacarıb. Nə yaxşı ki işlərini sabaha saxlayanlardan olmayıb. Çünki əksi olsaydı, başqalarının on illərlə vaxt sərf edəcəyi işləri cəmi yeddicə ilə ərsəyə gətirə bilməzdi. Asəf Zeynallı Azərbaycan musiqi folklorunun toplanıb nota köçürülməsi və işlənməsi sahəsində böyük iş aparıb. Nümunələrinin toplanması üçün Qarabağa səfər edərək 70-ə yaxın Azərbaycan xalq mahnısını nota alır. Şuşada Xan Şuşinski ilə tanış olur, onun “Alma almaya bənzər” mahnısını da nota alırlar. Bundan başqa, gənc bəstəkar Səid Rüstəmov, Əşrəf Həsənov və Fuad Əfəndiyevlə birgə “İbtidai not savadı” dərsliyini tərtib edib. Azərbaycan musiqi tarixində ilk romanslar Asəf Zeynallının adı ilə bağlıdır. Cəfər Cəbbarlının sözlərinə bəstələdiyi “Ölkəm” romanı ən məşhur əsəri hesab olunur.

Qəribədir ki, “Qırmızı terror”un at oynatdığı dövrdə Asəf Zeynallıya həmişə yaşıl işıq yanıb. SSRİ mətbuatında da bəstəkara olan rəğbət açıq-aydın sezilib: “Gənc Asəf SSRİ miqyasını adlayıb dünyaya ayaq açmaqdadır”. “C.Cəbbarlının “Sevil” dramının səhnə uğurunda Asəf Zeynallının musiqisi baş rol kimi səslənir”. “A.Zeynallının bugünkü “xırdaca” taktları

sabahın böyük simfoniyaalarının melopostamentləri kimi görünür” - kimi sitatlar, manşetlər buna sübutdur.

Əslində, Asəf Zeynallının ölümü də müəmmalıdır. Çünki, yatalaq xəstəliyi o vaxtlar artıq çox da ölümcül hesab olunmurdu. Deyilənə görə, onun ölümündə erməni əli olub. Bu barədə Asəf Zeynallının yazdığı məktub var. Həmin məktubda o, ermənilərdən şikayətlənib. Ermənilər onu “şovinst” adlandıraraq, bəhanə gətirirlər ki, guya, o dərs deyərək türk, yəni azərbaycanlı şagirdlərə daha çox diqqət ayırır, ermənilərə yox”. Asəf Zeynallı ezamiyyətdə olanda ona bir stəkan su verirlər. O, sudan bir qurtum içəndə deyir ki, su xoşuma gəlmir, yanında kimsə təkid edir ki, iç, heç nə olmaz, buranın suyu belədir. Həmin suyu içəndən sonra halı dəyişir. Bakıya gəlib xəstəxanaya düşür. Əlavə söz-söhbət olmaması üçün də ailəsinə deyirlər ki, qarın yatalağından ölüb.

O, xəstəxanada olarkən otağının divarına son simfoniyasını yazır və qardaşından əsərinin divardan kağıza köçürülməsini xahiş edir: “Bu, mənim simfoniya-yamdır. Öləcəyimi bilirəm. O əsəri divardan kağıza köçürün, qoymayın elə divarda qalsın...” Amma hansısa səbəbdən Asəfin vəsiyyəti yerinə yetirilmir. Beləcə, bəstəkarın son əsəri özü kimi nakam qalır...

Qeyd edək ki, Bakı musiqi kollecinə və paytaxt küçələrindən birinə onun adı verilib.